

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

КРАЉ ШПИЈУНА

Сећа ли се још неко Момчила Перишића и мотела "Шарић" на Ибарској? То место је иначе познато као светилиште јагњетих бригада. Колико ли је само божјих овчица положено на олтар магистралне прождрљивости! У вези с тим, друштва за заштиту животиња, а и Брижит Бардо, упадљиво ћуте.

Дакле, у таквом амбијенту затечен је генерал, тада вицепредседник једне демократске владе, како нешто муља са неким америчким обавештајцем. Кад се Ацо Томић, познат као чувар тајни и загубљених душа нешто примачао, имао је шта да види. Наводно је генерал на високом месту у политици давао неке важне 'артије странцу у ноћи, а све за шаку долара.

Тада се дигла велика галама, те је Перишић бачен у блато, а Томић слављен као спасилац нације. Али касније све се заташкало, јер се показало да Перишић, све и да је хтео, није могао да изда оно што је свима било познато, осим њему. Тако је и започето суђење пред војним већем обесмишљено због два разлога: укинути су војни судови, то је разлог број два. А први је што Перишића, је л' те, потражује нешто старији трибунал, и то из Хага. Те се по томе зна ко је старији, али се још не зна: је ли генерал заиста херој, као што сам тврди, или је можда издајник, као што рече Ацо Томић.

Тај драгоцени одговор, вероватно, никада нећемо сазнати, као ни неке, много важније ствари.

Но, овде шпијунских афера има колико ти душа иште. Нушић је поводом свог легендарног јунака Алексе Жунића давно рекао, како отприлике постоје две врсте Срба: пола њих су шпијуни, а друга се половина бави њиховим откривањем. Та бескрајна и бесциљна борба траје до данашњег дана, а нема никаквих изгледа да се једном и оконча.

Тако је ономад ухваћен још један жбир, и то изгледа опаснији од свих својих претходника. Потпуковник српске војске у пензији, иначе пилот (да човеку не развлачимо име по новинама), затечен је на новом послу у британској амбасади. Тамо се ухлебио као помоћник његовог војног представника, а то ће рећи аташеа, пошто је уредно конкурисао за радно место. И надмоћно победио међу нешто више од 200 кандидата.

Оно јест помало непријатно и незгодно. До јуче био наш, а онда изједанпут њихов. Ни лук јео ни лук мирисао, него променио униформу. Али његов нови посао не одваја га много од заната на коме је зарадио некакву пензију, него напротив: задатак му је да сарађује са Војском Србије.

Да ли је то у реду? Ко би га знао, можда је тај официр могао још мало да сачека, па онда да тражи посао у острвској војсци. Мада, с друге стране, он није учинио ништа против закона. Пензионер може да се запосли где жели, ако је способан и ако га неко хоће. Нигде не пише да то место не може да буде војно представништво британске амбасаде.

Потпуковник се ни од кога није крио. Није се мувао по мотелима на магистрали, нити је имао посла са крупном личношћу Аца Томића. Није био потпредседник владе, него се надметао, користећи оно што уме и не кријући се од никога. Он није затечен како шурује са страним силама, него је о свом науку уредно обавестио бивше претпостављене.

Е, али видите шта се онда десило? Прво су неке новине јавиле како потпуковник својим новим запослењем опасно угрожава безбедност земље. И то тако што би Енглезима, Ирцима, Шкотима, а богами и Велшанима могао да открије податке које иначе не зна ни Понош. Такав је то официр, од њега зависи хоћемо ли или не сачувати своје шпијунско достојанство.

У вези с тим одмах су се јавили војни аналитичари, од којих неки имају крупна експертска знања са десетарског курса. Али и неки бивши шефови војне службе безбедности. Ови први рекоше да је случај опасан, а богами и понижавајући, па би у складу с тим ваљало намамити несташног потпуковника, лепо га ухапсити и тако спасити част наших посрнутих обавештајца.

Неки одлучнији су предлагали хитно протеривање војног аташеа Ђеног краљевског величанства, а најумнији међу њима и прекид сваког односа са Острвом. Један се изразио сликовито, рекавши да смо добили "снажан шамар", од кога ће нам дуго бридети образи.

Онај из безбедности дао је врло занимљиве и стручне изјаве. Рецимо да је све то зато што Алијанса има своје собе у одајама министарства, за шта је, наравно, криво издајничко војно руководство. Јер неки људи одатле имају опасне обичаје да контактирају са странцима. А то је супротно свим безбедносним законима ксенофобије.

Исти мудрац је у своје време био најважнији асистент Момчила Перишића, и то као савршено селектован "косовац". Има, ипак, неких ситних пропуста у његовом раду: у своје време није уочио формирање ОВК од 30.000 људи на Косову! Али, сада није доцкан да тај будни чувар нашег кошмара уочи фаталну опасност и формирање шпијунског тима од једног човека у британској амбасади.

И поред свега, потпуковник ради свој посао. Да ли је тамо њима открио нешто важно, ко би га знао. Они који знају шта човек зна – не говоре ништа. Они који не знају ништа – говоре све. И то је та највећа тајна коју бисмо морали да чувамо у трезорима иза девет брва: да смо имали такве креатуре у службама. Али како то сачувати од света, како такав параноидни срам држати у свом сметлишту. Јер такви се увек сами јаве и покваре све. ■

Аутор је коментатор листа "Политика"

Нушић је
давно рекао,
како отприлике
постоје две врсте
Срба: пола њих су
шпијуни, а друга
се половина бави
њиховим
откривањем.
Та бескрајна и
бесциљна борба
траје до данашњег
дана, а нема
никаких изгледа
да се једном
и оконча.